

5. \$2,2 трлн у США, \$46 млрд у Польщі, \$365 млн в Україні. Скільки виділили країни для порятунку своєї економіки під час епідемії коронавірусу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: виділили країни для порятунку своєї економіки під час епідемії коронавірусу <https://gordonua.com/ukr/publications/-1493024.html>
6. В Україні збільшили розмір допомоги з безробіття. На 350 грн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gordonua.com/ukr/news/society-1496476.html>
7. Національний банк України знизив облікову ставку до 8% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/news/all/rishennya-oblikovavstavka-2020-04-23>

Ключові слова: соціальне забезпечення, соціальний захист, антикризові програми, безробітні, коронавірус.

Ключевые слова: социальное обеспечение, социальная защита, антикризисные программы, безработные, коронавирус.

Key words: social Security, social protection, anti-crisis programs, workless, coronavirus.

КРАСНОВ ЄГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

Верховний Суд, суддя, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВА ГРОМАДЯН У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЗАХИСТУ

У сучасній науковій літературі нерідко йдеться про захист права на соціальний захист, а не прав у сфері соціального забезпечення [1, с. 324]. При цьому звертається увага на комплексний характер права на соціальний захист, але його складовими вважаються право на соціальне забезпечення та право на попередження настання соціальних ризиків.

Цілком очевидно, що науковці виходять при цьому з положень Конституції України [2], а саме ст. 46, якою проголошується право громадян на соціальний захист. Утім, виходячи зі змісту зазначеної статті, право на соціальний захист не слід розуміти як комплексне соціальне право, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. У ст. 46 Конституції України проголошені не конкретні права громадян у сфері соціального забезпечення, а закріплений не вичерпний перелік соціальних ризиків, внаслідок настання яких у громадянина виникає право на передбачені законом види соціального забезпечення. До того ж перелік передбачених у частині третій ст. 46 види соціального забезпечення також не є вичерпним. Це можуть бути різні соціальні виплати – пенсії, грошові допомоги, матеріальні допомоги, компенсації, соціальні послуги.

На нашу думку, доцільно вести мову про захист саме прав у сфері соціального забезпечення, оскільки у кожному випадку вимоги особи пов'язані з конкретними грошовими соціальними виплатами або соціальними послугами. Наприклад, коли в судовому порядку розглядаються адміністративні позови про призначення (перерахунок) та виплату пенсій державним службовцям, то йдеться про захист права на пенсію як одного з прав у сфері соціального забезпечення, а не про захист права на соціальний захист, як це впливає з наведеної вище точки зору.

Права громадян у сфера соціального забезпечення закріплені у відповідних законодавчих актах, які передбачають конкретні види матеріального забезпечення, соціальної підтримки та соціальних послуг у разі настання того чи іншого соціального ризику. Так, у частині другій ст. 46 Конституції України йдеться про те, що право на соціальний захист гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням. Відповідне право на громадян на забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням передбачене ст. 3 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [3].

Право громадян України на отримання пенсійних виплат та соціальних послуг установлене частиною першою ст. 8 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [4], а частиною другої зазначеної статті – право на отримання довічної пенсії та одноразової виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування.

Право на державну допомогу закріплене у відповідних законодавчих актах про допомогу. Так, у ст. 1 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [5] передбачене право сімей з дітьми на державну допомогу. У ст. 3 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [6] закріплене право малозабезпечених сімей, які постійно проживають на території України, на отримання такої допомоги.

Права людини у сфері соціального забезпечення як об'єкт захисту видається можливим визначити як проголошені міжнародно-правовими актами, Конституцією України і законами України та гарантовані державою можливості людини задовольняти свої фізіологічні, соціальні та духовні потреби в обсязі, необхідному для гідного життя, у випадках настання соціальних ризиків або інших соціально значимих обставин.

Права у сфері соціального забезпечення як правова категорія мають свої юридичні властивості. Вони належать до основних прав, оскільки проголошені у міжнародно-правових актах, Конституції та законах України. Серед категорій прав людини права у сфері соціального забезпечення є соціальними правами. Як і в інших соціальних прав, цілорічним призначенням прав у сфері соціального забезпечення є задоволення основних потреб людини. Вони також можуть бути визнані регулятивними, майновими, індивідуальними правами (винятком з останніх є право сім'ї на матеріальне забезпечення). Права у сфері соціального

забезпечення є невідчужуваними і належать кожному від народження. Юридичний аспект зазначених прав полягає у конституційному обов'язку держави надати людині засоби існування в обсязі, необхідному для забезпечення достатнього життєвого рівня. При цьому останній вираз, а саме «достатній життєвий рівень» застосовується у ст. 48 Конституції України, хоча в міжнародно-правових актах ідеться не про достатній, а про гідний рівень життя.

Права громадян у сфері соціального забезпечення можна класифікувати за різними підставами: видом соціального ризику; формою соціального забезпечення; видом матеріального забезпечення та соціальних послуг; суб'єктною ознакою; джерелом фінансування тощо.

Список використаної літератури:

1. Бориченко К.В. Юридичний механізм забезпечення права на соціальний захист: проблеми теорії та практики : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 552 с.
2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 04 січня 1998 року № 16/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 23. Ст. 121.
4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 33. Ст. 1770.
5. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21 листопада 1992 року № 2811-XII (в редакції Закону України від 22 березня 2001 року). *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 20. Ст. 102.
6. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 року № 1768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 35. Ст. 290.

Ключові слова: право на соціальний захист, права у сфері соціального забезпечення, захист прав у сфері соціального забезпечення, законодавство України про соціальне забезпечення.

Ключевые слова: право на социальную защиту, права в сфере социального обеспечения, защита прав в сфере социального обеспечения, законодательство Украины о социальном обеспечении.

Key words: right for social protection, rights in the sphere of social security, protection of rights in the sphere of social security, legislation of Ukraine on social security.